

4. Виноградов М.М. Бахмач у 1919 році // Порадник. 23 жовтня. Бахмач. 2008. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://poradnik.org.ua/category/21-regional/535>
 5. Довідник з історії України. К.: Генеза, 2001. 903 с.
 6. Чернігівщина. Енциклопедичний довідник. К.: «Головна редакція Української радянської енциклопедії» ім. М.П. Бажана, 1990. 1007 с.
-

Лапа А. С., здобувач вищої освіти 1 курсу, група ФАМ -201
Науковий керівник – **Мельник О. Є.**, к.філос.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

МЕНТАЛЬНІ РИСИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

«Ментальність» чи «менталітет» (з лат. *mentalis*) як «розумовий» і може бути визначений як спосіб мислення і поведінки нації чи людини, який спирається не тільки на свідомість, але й на глибинні, підсвідомі архетипи національної культури. Отже, менталітет визначає, насамперед, те, чим одна нація чи людина відрізняється від іншої. Як науковий термін слово вперше було вжито в середині 19 ст. в англійській мові (*mentality*), потім перейшло у французьку і поширилось по всьому світу [3].

Тема української ментальності завжди цікавила науковців, зокрема першими хто звернувся до цієї проблематики, вважаю, були Микола Костомаров (1817-1885 рр.) «Дві руські народності», Володимир Антонович (1834-1908 рр.) «Три національні типи народні» та Дмитро Чижевський (1894-1977 рр.) [5].

На сучасному етапі ментальність та національна ідея стали об'єктами дослідження таких вчених, як І. Бичко, П. Гнатенко, І. Грабовська, П. Кравченко, О. Лісеєнко та ін. Спільним моментом поглядів вітчизняних вчених є акцентування зв'язку поняття ментальність із поняттям душі народу та її складовими: психічними характеристиками, волею, розумом. Як пише Г. Лозко, ментальністю сьогодні прийнято називати, власне, те, що можна вважати «духом народу» [7].

На думку П. Лєнбо, виділяють три основні компоненти, які складають систему ментальності: емотивний (емоції, переживання), когнітивний (пізнавальний), конативний (поведінковий) [2].

Дослідники М. Костомаров, В. Липинський, Д. Чижевський схилилися до думки, що українцям властива така психологічна риса, як інтровертованість, яка проявляється у втечі в різних формах від зовнішнього світу на самоту – ідеалізований, вигаданий міфічний світ, у якому тільки й відчуває себе цей дух цілком природно. Саме тому в українському суспільстві родина, найближча громада відігравали велику роль і мали особливу цінність. «До свого роду, хоч по горло в воду» – без родини не уявляв українець повноцінного, змістовного життя [7].

М'який клімат, родюча земля, багатство природних надр, водяних і лісових ресурсів позбавляли людей, які жили на території України, агресивності, прагнення до захоплення інших земель, жорстокості, сприяли утвердженню толерантності навіть до тих сусідів, які прийшли на їхню територію. Життя в щедрих природних умовах робило людей врівноваженими, звільняло від необхідності побудови суспільства на принципах жорстокої нормативності, авторитарності, виключало постійну запеклу боротьбу за розширення власного господарства, не налаштовувало на зовнішню активність, а навпаки, формувало мрійливо-споглядалне ставлення до світу. Водночас вельми сприятливі можливості

досягнення високих результатів господарської діяльності формували у людей особливу працьовитість і здатність до вирішення господарських проблем, а також розвитку культури і мистецтва.

Отже, миролюбність, доброзичливість й працьовитість притаманні українцю. Вважається, що від племен трипільської культури, українцям перейшли і хліборобська працьовитість, і звичка прикрашати своє помешкання, використовувати орнаменти, і певна схильність до духовного життя, і особливе ставлення до жінки тощо. Адже серед знайдених трипільських теракотових фігурок переважали жіночі образи. Це говорить про світовідчуття, засноване на жіночому початку. Жінку ототожнювали з землею та її родючістю. Як і сама природа, вона мала свої фізіологічні цикли і, найголовніше, народжувала нове життя. Втім ідея класичного матриархату для цієї культури вже дещо застаріла, бо чоловік в трипільському суспільстві посідав вже не менш важливу роль, вважався опорою родини, гарантом її благополуччя і тому, мабуть, ототожнювався з образом бика, що теж відображалось в пластиці трипільців – на думку автора [3]. Але роль жінки в українському суспільстві завжди залишається вагомою. Культ жінки і творчого натхнення – це ще одна суто українська риса [6].

На думку С. Максименка, українській нації притаманний козацький дух, а з іншого – пасивність у політичному житті, зміни і майбутньому. Цей інфантилізм є основою того, що ми часто не можемо досягти бажаного. Авантюрно-козацький стиль українців уживається з терпимістю, пасивністю і тому владі при такому укладі добре живеться [6].

Отже, менталітет будь – якого народу суттєво впливає на розвиток їхньої державності, а також є основою формування моральних цінностей в розвитку суспільства.

Список використаних джерел

1. Смітюх, Г. Є. Український менталітет / Г. Є. Смітюх, В. В. Стрілецький [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Publ/SacralUkraine/Mentality.html> – Дата перегляду: 17.03.2021. – Назва з екрана.
2. Леньо, П. Особливості менталітету українців і русів / П. Леньо [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://igormelika.com.ua/moi-karpati/zhittya-buttya/osoblivosti-mentalitetu-ukrajinciv-i-rusiv> – Дата перегляду: 17.03.2021. – Назва з екрана.
3. Український менталітет // Сучасне українське суспільство: історико-політологічний аналіз [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://sites.google.com/site/stiopinspezkurs/Home/tema-6-ukraienska-mentalnist-i-proces-samoorganizacii-e-suspilstva> – Дата перегляду: 17.03.2021. – Назва з екрана.
4. Ознаки українського менталітету [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://i100rik.com.ua/oznaki-ukrayinskogo-mentalitetu/> – Дата перегляду: 17.03.2021. – Назва з екрана.
5. Бойко, О. Особливості української ментальності як фактор формування лідерських якостей майбутніх офіцерів / О. Бойко [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://gurt.org.ua/blogs/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3%20%D0%91%D0%BE%D0%B9%D0%BA%D0%BE/825/> – Дата перегляду: 17.03.2021. – Назва з екрана.
6. Максименко, С. "Для українців характерне переважання серця над розумом": інтерв'ю з психологом / С. Максименко [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ukraine.segodnya.ua/ua/ukraine/dlya-ukraincev-harakterno-preobladanie-serdca-nad-razumom-intervyu-s-psihologom-1172626.html> – Дата перегляду: 17.03.2021. – Назва з екрана.

7. Шевель, А. МЕНТАЛЬНІСТЬ УКРАЇНЦІВ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПРИРОДИ / А. Шевель [Електронний ресурс] – Режим доступу http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:FdUelCpwj_wJ:irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/Npchdupol_2012_204_192_20.pdf+&cd=4&hl=ru&ct=clnk&gl=ua - Дата перегляду: 17.03.2021. – Назва з екрана.

Губко О. В., здобувачка вищої освіти 1 курсу, група ФАМ-201
Науковий керівник – **Мельник О. Є.**, к.філос.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ІВАН МАЗЕПА – МЕЦЕНАТ

Іван Мазепа (1639 – 1709) – гетьман Війська Запорозького, який був головою козацької держави упродовж майже 22 років. В цей період відбувся злет економічного, церковно-релігійного життя та культури [2]. Хоч і доводилось діяти в значно обмежених умовах, але через це українська культура протягом багатьох років не втратила своєї актуальності та неперевершеності. Меценатство Івана Мазепи досліджували такі видатні історики, як В.Січинський, М.Слабошпицький, С.Павленко, І.Огієнко тощо.

Шведський король Карл XII згадував про Мазепу так: «Побачив чоловіка, котрого кожний крок і кожний рух свідчили про дуже високу культуру і про незвичайно вироблені товариські форми». Це й не дивно, бо початкову освіту гетьман отримав у школі Київського братства, згодом закінчив Києво-Могилянський колегіум та Єзуїтську колегію у Варшаві. Протягом трьох років навчався у Німеччині, Італії, Франції та Голландії, де здобув блискучу європейську освіту [2]. На мою думку, саме освіта відіграла вирішальну роль у його житті. Також, Іван Мазепа став вимагати від людей, які його оточували, бути освіченими.

За даними С. Павленка, за часів гетьманування Мазепи головним містом Гетьманщини став – Батурин. Як тільки Мазепа приходить до влади, він починає розбудовувати Батурин. Перебудовує фортецю, будує кам'яні хорони для старшини, фондує кілька кам'яних храмів – понад 20 тис. золотих на Троїцький собор, 4 тис. – на храм святого Миколи, 15 тис. на будівництво дерев'яних церков – Воскресенської та Покрови Богородиці. Замість дерев'яних споруд будувалися кам'яні. Дуже опікувався артилерією й оснував відливню гармат [6]. Характерний силует Батурина утворювали п'ять великих храмів, які будувалися гетьманським коштом. Резиденція гетьмана знаходилася неподалік від міста і була побудована за зразком французького палацу – Версалью. В ній знаходилася одна із найбільших бібліотек в Україні. [4]. Але подальша доля у міста була нещаслива 2 листопада 1708 р. його захопили російські війська, знищивши козаків, дітей, жінок, а саме місто було вщент спалено.

Також, Мазепа прагнув не тільки до державної автономії, а й у релігійної, перетворивши українські монастирі й церкви на великих землевласників (за доби Мазепи монастирська власність становила 17% від усієї земельної власності). Для поширення та посилення УПЦ по всій Україні потрібно було боротися з порушенням прав православних у Речі Посполитій. В листі до князя В.В.Голіцина (від 16.12.1687), де Мазепа, скаржачися та просить дій царського посольства на «утиск...великие и незносние...кривды и гонения», що відбувалися проти православних в Речі Посполитій і неодноразово звертався скаржачись до